

Ten geleide

Kant en de grenzen van de rede 15

Geraadpleegde literatuur 39

Verantwoording bij de

vertaling 41

Immanuel Kant aan Marcus Herz (21 februari 1772)

— Het 'geboorteuur' van de *Kritiek van de zuivere rede*
45

Immanuel Kant

Kritiek van de zuivere rede 53

Motto 57

Opdracht bij de A-druk 58

Voorwoord tot de A-druk 59

Inhoudsopgave in de A-druk 69

Opdracht bij de B-druk 70

Voorwoord tot de B-druk 71

Inleiding [B-druk] 93

- I Het verschil tussen zuivere en empirische kennis 93
- II We beschikken over bepaalde *a priori*-kennis, en zelfs het gewone verstand is nooit zonder zulke kennis 95
- III De filosofie heeft een wetenschap nodig die de mogelijkheid, de principes en de omvang van alle *a priori*-kennis vastlegt 97
- IV Het verschil tussen analytische en synthetische oordelen 100
- V Alle theoretische wetenschappen van de rede bevatten synthetische *a priori*-oordelen als principes 104
- VI Het algemene probleem van de zuivere rede 107
- VII Idee en indeling van een speciale wetenschap, die kritiek van de zuivere rede wordt genoemd 110

Inleiding [A-druk] 93

- I Idee van de transcendente filosofie 93
- II Indeling van de transcendente filosofie 113

TRANSCENDENTALE BASISLEER 117

Deel 1

De transcendente esthetica 119

Sectie 1 De ruimte 122

- § 2 Metafysische uiteenzetting van dit begrip 122
- § 3 Transcendentale uiteenzetting van het begrip ruimte 124

Sectie 2 De tijd 129

- § 4 Metafysische uiteenzetting van het begrip tijd 129
- § 5 Transcendentale uiteenzetting van het begrip tijd 130
- § 6 Conclusies uit deze begrippen 131
- § 7 Toelichting 133
- § 8 Algemene opmerkingen over de transcendentale esthetica 136

Besluit van de transcendentale esthetica 145

Deel 2

De transcendentale logica 147

Inleiding De idee van een transcendentale logica 147

- I De logica in het algemeen 147
- II De transcendentale logica 150
- III De indeling van de algemene logica in analytica en dialectiek 151
- IV De indeling van de transcendentale logica in de transcendentale analytica en dialectiek 154

Afdeling 1 De transcendentale analytica 156

Boek 1 De analytica van de begrippen 157

Hoofdstuk 1 De leidraad voor de ontdekking van alle zuivere verstandsbegrippen 158

Sectie 1 Het logische verstandsgebruik in het algemeen 159

Sectie 2

- § 9 De logische functie van het verstand in oordelen 160

Sectie 3

- § 10 De zuivere verstandsbegrippen of categorieën 165

§ 11 170

§ 12 172

Hoofdstuk 2 De deductie van de zuivere verstandsbegrippen 175

Sectie 1

- § 13 De principes van een transcendentale deductie in het algemeen 175
- § 14 Overgang naar de transcendentale deductie van de categorieën 180

Sectie 2 Transcendentale deductie van de zuivere verstandsbegrippen 183

- § 15 De mogelijkheid van een verbinding in het algemeen opmerking 183

Sectie 2 De *a priori* gronden van de mogelijkheid van ervaring 183

Inleidende

186

§ 16 De oorspronkelijke synthetische eenheid van de apperceptie 185	1 De synthese van de apprehensie in de aanschouwing 187
§17 Het grondbeginsel van de synthetische eenheid van de apperceptie is het hoogste principe van alle gebruik van het verstand 189	2 De synthese van de reproductie in de verbeelding 188
§ 18 Wat objectieve eenheid van het zelfbewustzijn is 192	3 De synthese van de recognitie in het begrip 191
§19 De logische vorm van alle oordelen bestaat in de objectieve eenheid van de apperceptie van de begrippen die ze bevatten 193	4 Inleidende verklaring van de mogelijkheid der categorieën als <i>a priori</i> -kennis 199
§ 20 Alle zintuiglijke aanschouwingen zijn onderworpen aan de categorieën, die de enige voorwaarden zijn onder welke het menigvuldige der aanschouwingen in één bewustzijn kan worden verenigd 196	
§ 21 Opmerking 197	<i>Sectie 3</i> De verhouding van het verstand tot objecten in het algemeen en de mogelijkheid die <i>a priori</i> te kennen 204
§ 22 Het gebruik van een categorie bij het kennen van de dingen is uitsluitend beperkt tot haar toepassing op ervaringsobjecten 199	
§23 201	Korte voorstelling van de juistheid en enige mogelijkheid van deze deductie van de zuivere verstandsbegrippen 219
§ 24 De toepassing van de categorieën op objecten van de zintuigen in het algemeen 203	
§25 210	
§ 26 Transcendentale deductie van het algemeen mogelijke ervaringsgebruik van de zuivere verstandsbegrippen 212	
§ 27 Resultaat van deze deductie der verstandsbegrippen 217	

Korte inhoud van deze deductie
220

Boek 2 De analytica van de grondbeginselen 222

Inleiding Het transcendentale oordeelsvermogen in het algemeen 223

Hoofdstuk 1 Het schematisme van de zuivere verstandsbegrippen 226

Hoofdstuk 2 Systeem van alle grondbeginselen van het zuivere verstand 233

Sectie 1 Het hoogste grondbeginsel van alle analytische oordelen 234

Sectie 2 Het hoogste grondbeginsel van alle synthetische oordelen 236

Sectie 3 Systematische presentatie van alle synthetische grondbeginselen van het zuivere verstand 239

1 Axioma's van de aanschouwing 242

- 2 Anticipaties van de waarneming 245
- 3 Analogieën van de ervaring 252
  - A Eerste analogie. Het grondbeginsel van de bestendigheid van de substantie 256
  - B Tweede analogie. Het grondbeginsel van de opeenvolging in de tijd overeenkomstig de wet van de causaliteit 262
  - C Derde analogie. Het grondbeginsel van de gelijktijdigheid volgens de wet van de wisselwerking of gemeenschap 276
- 4 De postulaten van het empirische denken in het algemeen 282

De weerlegging van het idealisme 287

Algemene opmerking over het systeem van de grondbeginselen 295

Hoofdstuk 3 De grond van de onderscheiding van alle objecten in het algemeen in phaenomena en noumena 300

Aanhangsel De amfibolie van de reflectiebegrippen als gevolg van de verwisseling van het empirische gebruik van het verstand met het transcendentale 316

Opmerking bij de amfibolie van de reflectiebegrippen 321

Afdeling 2 De transcendentale dialectiek 337

Inleiding

- I De transcendentale schijn 337
- II De zuivere rede als zetel van de transcendentale schijn 340
  - A De rede in het algemeen 340
  - B Het logische gebruik van de rede 343
  - C Het zuivere gebruik van de rede 344

Boek 1 De begrippen van de zuivere rede 348

Sectie 1 De ideeën in het algemeen 349

Sectie 2 De transcendentale ideeën 354

Sectie 3 Het systeem der transcendentale ideeën 361

Boek 2 De dialectische afleidingen van de zuivere rede 365

Hoofdstuk 1 De paralogismen van de zuivere rede 36/

Weerlegging van Mendelssohns bewijs voor de bestendigheid van de ziel 381	Het eerste paralogisme; dat van de substantialiteit 372
---	---

Besluit van de oplossing van het psychologisch paralogisme 397	Het tweede paralogisme; dat van de enkelvoudigheid 374
--	--

Algemene opmerking betreffende de overgang van de rationele psychologie	Het derde paralogisme; dat van de personaliteit 380
---	---

naar de kosmologie 400

Het vierde paralogisme;
dat van de idealiteit
(van de uiterlijke
verhouding) 384

Beschouwing over
de zuivere zielsleer als
geheel, op grond van
deze paralogismen 394

Hoofdstuk 2 De antinomie van de zuivere rede 408

Sectie 1 Het systeem van de kosmologische ideeën 410

Sectie 2 De antithetica van de zuivere rede 417

Sectie 3 Het belang van de rede bij dit conflict 441

*Sectie 4 De transcendentale problemen van de zuivere rede,
voorzover ze definitief moeten kunnen worden opgelost 449*

*Sectie 5 Sceptische voorstelling van de kosmologische
vragen die door de vier transcendentale ideeën worden
opgeworpen 454*

*Sectie 6 Het transcendentale idealisme, als sleutel voor
de oplossing van de kosmologische dialectiek 457*

*Sectie 7 Kritische beslissing van het kosmologische conflict
van de rede met zichzelf 461*

*Sectie 8 Het regulatieve principe van de zuivere rede ten
aanzien van de kosmologische ideeën 467*

*Sectie 9 Het empirische gebruik van het regulatieve
principe van de rede, met betrekking tot alle kosmologische
ideeën 472*

I Oplossing van de kosmologische idee van de *totaliteit*
van de samenstelling van de verschijningen van een
kosmisch geheel 473

II Oplossing van de kosmologische idee van de
totaliteit van de deling van een gegeven geheel in
de aanschouwing 476
Slotopmerking bij de oplossing van de wiskundig-
transcendentale ideeën en opmerking vooraf bij
de oplossing van de dynamisch-transcendentale
ideeën 479

III Oplossing van de kosmologische idee van de *totaliteit*
van de afleiding van de gebeurtenissen in de wereld uit
hun oorzaken 481

Mogelijkheid van een causaliteit door vrijheid,
verenigd met de algemene wet van de natuurlijke
noodzakelijkheid 485

Verklaring van de kosmologische idee der vrijheid
in verbinding met de algemene noodzakelijkheid van
de natuur 487

IV Oplossing van de kosmologische idee van de
totaliteit van de afhankelijkheid van de verschijningen,
wat hun bestaan in het algemeen betreft 497

Slotopmerking bij de gehele antinomie van de zuivere rede
500

Hoofdstuk 3 Het ideaal van de zuivere rede 502

Sectie 1 Het ideaal in het algemeen 502

Sectie 2 Het transcendentale ideaal (*Prototypon
transcendentale*) 504

Sectie 3 De bewijsgronden van de speculatieve rede
om tot het bestaan van een hoogste wezen te
concluderen 511

Er zijn maar drie mogelijke manieren om het
bestaan van God vanuit de speculatieve rede te
bewijzen 515

Sectie 4 De onmogelijkheid van een ontologisch bewijs
voor het bestaan van God 516

Sectie 5 De onmogelijkheid van een kosmologisch bewijs
voor het bestaan van God 522

Onthulling en verklaring van de dialectische schijn
in alle transcendentale bewijzen voor het bestaan van
een noodzakelijk wezen 529

Sectie 6 De onmogelijkheid van het fysico-theologisch
bewijs 532

Sectie 7 Kritiek van alle theologie die gebaseerd is op
speculatieve principes van de rede 538

Aanhangsel bij de transcendentale dialectiek 546

Het regulatieve gebruik van de ideeën van de
zuivere rede 546

Het einddoel van de natuurlijke dialectiek van de
menselijke rede 562

II

TRANSCENDENTALE METHODELEER 583

Hoofdstuk 1

De discipline van de zuivere rede 586

Sectie 1 De discipline van de zuivere rede in haar
dogmatische gebruik 588

Sectie 2 De discipline van de zuivere rede ten aanzien
van haar polemische gebruik 603

De onmogelijkheid van een sceptische bevrediging van
de zuivere rede die met zichzelf in conflict is 614

Sectie 3 De discipline van de zuivere rede ten aanzien
van hypothesen 621

Sectie 4 De discipline van de zuivere rede ten aanzien van
haar bewijzen 628

Hoofdstuk 2

De canon van de zuivere rede 637

Sectie 1 Het laatste doel van het zuivere gebruik van
onze rede 638

Sectie 2 Het ideaal van het hoogste goed als bepalende grond
van het laatste doel van de zuivere rede 642

Sectie 3 Meneer, weten, geloven 651

Hoofdstuk 3

De architectuur van de zuivere rede 659

Hoofdstuk 4

De geschiedenis van de zuivere rede 671

Register 675